

تحلیل و بررسی عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان با تکنیک Topsis (مطالعه موردی: شهرستان بندرعباس)

بیژن عابدینی^۱، رضا عامری سیاهویی^۲، آزاده آریانا^۳، راضیه دمی زاده^۴

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه هرمزگان، ایران.

۲- کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی، دانشگاه فنی و حرفه ای، دانشکده فاطمیه، ایران.

۳- دانشجوی دکتری مدیریت منابع انسانی، دانشگاه آزاد واحد بین الملل قشم، ایران.

۴- دانشجوی تکنولوژی طراحی و دوخت، دانشگاه فنی و حرفه ای، دانشکده فاطمیه، ایران.

چکیده

پدیده افزایش سن ازدواج نه فقط در ایران، بلکه حتی در کشورهای توسعه یافته فرا صنعتی هم رو به افزایش است. هدف پژوهش حاضر تحلیل و بررسی عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان با استفاده از تکنیک تصمیم گیری چندمعیاره تاپسیس بوده، لذا این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری پژوهش، شامل جوانان شهرستان بندرعباس بوده که از روش نمونه گیری تصادفی استفاده گردید. لذا بعد از تعیین مهم ترین علل افزایش سن ازدواج، پرسشنامه محقق ساخته ای با ۱۷ شاخص تدوین، سپس داده های جمع آوری شده با استفاده از تکنیک تاپسیس و قانون پاره تو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند که نتایج پژوهش نشان می دهد که "عدم حمایت های مادی دولت در خصوص ازدواج آسان جوانان"، "خیالاتی و رویا پرداز بودن جوانان در خصوص ازدواج" و "نا برابری سطح تحصیلات پسر و دختر و میل به ادامه تحصیل بالاتر" به عنوان مهمترین علل می باشند.

واژه های کلیدی: سن ازدواج، جوانان، تکنیک تصمیم گیری چندمعیاره، شهرستان بندرعباس

مقدمه

خانواده بافت اصلی در هر جامعه و در واقع ریشه جامعه است. و ازدواج مقدمه تشکیل خانواده می باشد، بنابراین به عنوان بخشی از نهاد خانواده تلقی می شود، زیرا خانواده با ازدواج شروع می شود و بدون آن مفهوم چندان روشنی نخواهد داشت (بحیرائی و حضرتی صومعه، ۱۳۹۱: ۱۳۸). ازدواج یکی از مهمترین رویدادهای زندگی محسوب می شود، که نه تنها در سلامت جسمی و روحی فرد موثر است، بلکه نقش مهمی در ورود انسان به دوره بزرگسالی را بر عهده دارد. ازدواج پدیده ای مطلق و فارغ از بستر زمان و مکان نیست. در هر زمان و در هر مکان در هر جامعه چهره خاص دارد، و با جامعه دگرگون می شود. (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۱۳۸). اما با توجه به اهمیت موارد گفته شده جوانانی می باشند که ازدواج نمی کنند، یا فرصت ازدواج نمی یابند، یا جوانانی که سنت های غلط اجتماعی مجبور به خانه نشینی هستند و همچنین جوانانی که دوست دارند، مدت های زیادی از عمر خود مجرد باشند (مرادی و صفاریان، ۱۳۹۱: ۸۲). در این راستا این مقاله به تحلیل و بررسی عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان که پیامدهای این پدیده (سن ازدواج) می تواند به افزایش اضطراب ها و فشارهای عصبی و شیوع افسردگی و اختلالات رفتاری و آسیب پذیری جنسی بیانجامد، پرداخته می شود. و سوالات اصلی پژوهش این می باشد که عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج جوانان در شهرستان بندرعباس کدامند؟ و هم چنین اولویت بندی و تعیین مهمترین علل افزایش سن ازدواج جوانان در شهرستان بندرعباس با استفاده از تکنیک تاپسیس و قانون پاره تو به چه صورت می باشد؟

پیشینه تحقیق

تحقیقات متعددی از زاویه های خاص به بررسی افزایش سن ازدواج در بین جوانان و علل آن پرداخته اند. در این خصوص می توان اشاره نمود به بحیرائی و حضرتی صومعه (۱۳۹۱) که در مقاله ای به بررسی "عوامل اجتماعی مؤثر در افزایش سن ازدواج دانشجویان دختر" پرداختند و نتایج به دست آمده از بررسی متغیر شرایط اقتصادی نشان می دهد که یکی از اساسی ترین عوامل افزایش سن ازدواج در میان دختران، ناسازگاری نیازها با محیط و ضعف در مدیریت اقتصادی جامعه است به طوری که افزایش مشکلات اقتصادی و مؤلفه های مهم تورم رکودی، کاهش تولید، بیکاری، مصرف گرایی و افزایش سطح انتظارات اثرات منفی بر سن ازدواج دختران، گذاشته و موانع و مشکلاتی را در عرصه اقتصادی سر راه ازدواج آنان به وجود آورده است. مردای و صفاریان (۱۳۹۱) در مقاله ای به بررسی "عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با افزایش سن ازدواج جوانان (مطالعه موردی شهر کرمانشاه)" پرداختند که نتایج حاصل از رگرسیون نشان می دهد که متغیرهای میزان دخالت والدین، سبک فرزند پروری، نابرابری جنسیتی، وضعیت مسکن و میزان اعتماد به نفس به ترتیب میزان اهمیتی در تبیین متغیر وابسته داشته اند، وارد معادله رگرسیون شده اند. این متغیرها روی هم رفته ۰٫۴۸ از فضای مفهومی متغیر وابسته (سن ازدواج) را تبیین و پیش بینی نموده است. ضرابی و مصطفوی (۱۳۹۰) در مقاله ای به "بررسی عوامل مؤثر بر سن ازدواج زنان در ایران: یک رویکرد اقتصادی" پرداختند و نتایج نهایی نشان می دهد که سن ازدواج در میان خانوارهای طبقات اقتصادی بالاتر، پایین تر می باشد و نهایتاً سن ازدواج در میان دسته های سنی اخیر نسبت به گذشته، با روندی افزایشی رو به رو است. محمودیان (۱۳۸۳) در مقاله ای به بررسی "سن ازدواج در حال افزایش: بررسی عوامل پشتیبان" پرداخت که نتایج بررسی، افزایش سن ازدواج مردان و زنان را با توجه به مدت ازدواج نشان می دهد. ازدواج های دارای عمر کوتاه تر در سنین نسبتاً بالاتری به وقوع پیوسته اند. با کنترل مدت ازدواج به عنوان شاخصی برای تفاوت سنی، تحصیلات بالاتر، داشتن نسبت دورتر با همسر، شهرنشینی تعلق به بعضی قومیت ها، به ترتیب اهمیت، رابطه مستقیم و معنی داری با ازدواج مردان و زنان داشته اند.

روش تحقیق

هدف از انتخاب روش پژوهش آن است که پژوهشگر مشخص کند که چه شیوه و روشی اتخاذ کند که او را هر چه دقیق تر و آسان تر و ارزان تر در دستیابی به پاسخ یا پاسخهایی برای پرسش های پژوهش مورد نظر کمک نماید (دلاور، ۱۳۷۴: ۶۱). هدف تحقیق حاضر شناخت پر اهمیت ترین و با اولویت ترین عوامل تأثیر گذار در افزایش سن ازدواج جوانان می باشد، لذا این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ گردآوری و تحلیل داده ها، توصیفی-پیمایشی است و از نظر ماهیت کمی می باشد، جامعه آماری، شامل جوانان شهرستان بندرعباس بوده که از روش نمونه گیری تصادفی استفاده گردید. برای جمع آوری

اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع، پیشینه تحقیق و تعیین علل از کتاب‌ها، مقالات علمی داخلی و خارجی و پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط به موضوع استفاده شده است. هم‌چنین پرسشنامه‌ی محقق ساخته، با ۱۷ سوال بسته تدوین و بین نمونه آماری توزیع و در این خصوص اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری گردید. در این پژوهش جهت تعیین روایی پرسشنامه و رفع اشکالات جزئی آن، پس از تدوین اولیه با راهنمایی و همکاری اساتید، متخصصان و کارشناسان این حوزه شاخص‌ها را تصحیح و تأیید که در نهایت پرسشنامه اصلی تدوین گردید. هم‌چنین برای تعیین پایایی پرسشنامه تعدادی را در بین جامعه آماری توزیع و پس از جمع‌آوری ضریب آلفای کرونباخ آنها با استفاده از نرم‌افزار SPSS تعیین شد. که هرچه مقدار آلفای کرونباخ به عدد یک نزدیک‌تر باشد پرسشنامه از پایایی بالاتری برخوردار است. و در این پژوهش مقدار ۰,۸۴۴ بوده که از پایایی مناسبی برخوردار است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تکنیک تاپسیس که از روشهای تصمیم‌گیری چندمعیاره بوده، استفاده گردید.

تکنیک تاپسیس

امروزه یکی از کاربردی‌ترین روشهای مدیریت، استفاده از تکنیک‌هایی است که بتوان از طریق آنها، با توجه به معیارهای کمی و کیفی متعدد، به انتخاب بهترین گزینه دست یافت. یکی از مهم‌ترین این تکنیک‌ها میتوان به تکنیک تصمیم‌گیری چند معیاره تاپسیس اشاره نمود، که گام‌های اجرایی آن شامل تشکیل ماتریس داده‌ها؛ استاندارد کردن داده‌ها و تهیه ماتریس نرمالیزه؛ تعیین وزن هر یک از شاخص‌ها؛ ایجاد ماتریس نرمالیزه وزین؛ مشخص نمودن ایده آل مثبت و ایده آل منفی؛ محاسبه اندازه جدایی گزینه‌ها با ایده آل‌ها با استفاده از روش اقلیدوسی؛ محاسبه نزدیکی نسبی گزینه‌ها به راه حل ایده آل و رتبه بندی گزینه می‌باشند (موسوی و همکاران، ۱۳۸۹)

تجزیه و تحلیل

امروزه در بیشتر تحقیقاتی که متکی بر اطلاعات جمع‌آوری شده از موضوع مورد تحقیق می‌باشد، تجزیه و تحلیل اطلاعات از اصلی‌ترین و مهم‌ترین بخش‌های تحقیق محسوب می‌شود. داده‌های خام با استفاده از فنون خاصی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند و پس از پردازش به شکل اطلاعات در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرند. در این پژوهش با استفاده از روش تاپسیس هر یک از عامل‌ها را رتبه بندی نموده ایم. این رتبه بندی در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول شماره ۱: نتایج اولویت بندی عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان با تکنیک تاپسیس

عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان	فاصله تا ایده آل منفی	فاصله تا ایده آل مثبت	فاصله نسبی به ایده آل
عدم حمایت‌های مادی دولت در خصوص ازدواج آسان جوانان	0/02866	0/04561	0/38593
خیالاتی و رویا پرداز بودن جوانان در خصوص ازدواج	0/02006	0/03503	0/36408
نا برابری سطح تحصیلات پسر و دختر و میل به ادامه تحصیل بالاتر	0/0356	0/0693	0/33938
عدم حمایت جامع و کامل از سوی خانواده‌ها در خصوص ازدواج جوانان	0/03142	0/0702	0/30918
ازدواج نا موفق یکی از اعضای خانواده	0/03504	0/0947	0/2701
فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی	0/02339	0/06326	0/26996
فرهنگ ازدواج نکردن خواهر و برادر به دلیل ازدواج نکردن فرزندان بزرگتر	0/04807	0/1365	0/26045
بالا بودن سطح توقعات و وسواس بودن خانواده‌ها در خصوص ازدواج	0/03225	0/09169	0/26017
آزادی در روابط دختران و پسران	0/02994	0/08597	0/25831
ترس از سرنوشت مبهم آینده و عدم اعتماد در بین جوانان	0/02405	0/07406	0/24513
نارضایتی‌های خانواده‌ها به ازدواج فرزندان در شهرهای اطراف	0/02828	0/09129	0/23653
دخالت نایجا و نا بهنگام والدین در مسائل فرزندان	0/02509	0/08204	0/23418

0/22396	0/07747	0/02236	رواج سنت های غلط در جامعه همانند بالا بودن مهریه
0/22194	0/05961	0/017	بیکاری و نداشتن درآمد کافی جهت تامین مایحتاج زندگی
0/21812	0/07873	0/02196	پایندی به شاخص های انتخاب ذهنی و ظاهری در بین دختران و پسران
0/19746	0/05096	0/01254	وابستگی تعقل به مواد مخدر و روان گردی
0/19096	0/05942	0/01403	عدم دستیابی به همسر مناسب با توجه به معیار های مطلوب

در این بخش به منظور تشخیص مهم ترین عوامل افزایش سن ازدواج، از قانون پاره تو^۱ استفاده شده است. نتیجه محاسبات عددی و تصویری براساس این قانون در جدول شماره ۲ و نمودار شماره ۱ آورده شده است.

جدول شماره ۲: رتبه بندی مقادیر فاصله نسبی به ایده آل عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان بدون در نظر

گرفتن بعد

درصد تجمعی	درصد نسبی	فاصله نسبی به ایده آل	عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان	
8/60329	8/60329	0/38593	عدم حمایت های مادی دولت در خصوص ازدواج آسان جوانان	E1
16/71950	8/11621	0/36408	خیالاتی و رویا پرداز بودن جوانان در خصوص ازدواج	E2
24/28508	7/56558	0/33938	نا برابری سطح تحصیلات پسر و دختر و میل به ادامه تحصیل بالاتر	E3
31/17744	6/89235	0/30918	عدم حمایت جامع و کامل از سوی خانواده ها در خصوص ازدواج جوانان	E4
37/19861	6/02117	0/2701	ازدواج نا موفق یکی از اعضای خانواده	E5
43/21666	6/01805	0/26996	فضای مجازی و شبکه های اجتماعی	E6
49/02270	5/80605	0/26045	فرهنگ ازدواج نکردن خواهر و برادر به دلیل ازدواج نکردن فرزندان بزرگتر	E7
54/82251	5/79981	0/26017	بالا بودن سطح توقعات و وسواس بودن خانواده ها در خصوص ازدواج	E8
60/58085	5/75834	0/25831	آزادی در روابط دختران و پسران	E9
66/04538	5/46453	0/24513	ترس از سرنوشت مبهم آینده و عدم اعتماد در بین جوانان	E10
71/31819	5/27281	0/23653	نارضایتی های خانواده ها به ازدواج فرزندان در شهرهای اطراف	E11
76/53862	5/22043	0/23418	دخالت نایجا و نا بهنگام والدین در مسائل فرزندان	E12
81/53122	4/99260	0/22396	رواج سنت های غلط در جامعه همانند بالا بودن مهریه	E13
86/47879	4/94757	0/22194	بیکاری و نداشتن درآمد کافی جهت تامین مایحتاج زندگی	E14
91/34120	4/86241	0/21812	پایندی به شاخص های انتخاب ذهنی و ظاهری در بین دختران و پسران	E15
95/74305	4/40185	0/19746	وابستگی تعقل به مواد مخدر و روان گردی	E16
۱۰۰	4/25695	0/19096	عدم دستیابی به همسر مناسب با توجه به معیار های مطلوب	E17

¹ Pareto law

شکل شماره ۱: نمودار پارتو مقادیر فاصله نسبی به ایده آل عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان

نتیجه گیری

جوامع انسانی طی دو قرن اخیر، شاهد افزایش قابل توجه سن ازدواج بوده اند. این افزایش نخست در کشورهای اروپایی اتفاق افتاد و سپس در قرن بیستم به کشورهای در حال توسعه سرایت کرد (لوکاس و میر ۱۳۸۱: ۱۲۹). هدف پژوهش حاضر تحلیل و بررسی عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در بین جوانان شهرستان بندرعباس با استفاده از تکنیک تاپسیس می باشد. در این راستا پس از بررسی ادبیات تحقیق و مطالعات مشابه، علل عدم افزایش سن ازدواج در بین جوانان شهرستان بندرعباس شناسایی و پس از تشریح روش تحقیق و تعیین جامعه آماری، داده‌های تحقیق با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته با ۱۷ شاخص گردآوری، سپس جهت تحلیل داده‌ها از تکنیک تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس و قانون پاره تو (تعیین بیست درصد از مهم ترین عواملی را که موجب هشتاد درصد در رفع مشکل جوانان در افزایش سن ازدواج اثرگذار می باشند)، استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد که از بین تمامی موارد، "عدم حمایت‌های مادی دولت در خصوص ازدواج آسان جوانان"، "خیالاتی و رویا پرداز بودن جوانان در خصوص ازدواج" و "نا برابری سطح تحصیلات پسر و دختر و میل به ادامه تحصیل بالاتر" به عنوان مهمترین علل انتخاب شدند.

منابع

- بحیرائی، الهام و دکتر حضرتی صومعه، زهرا (۱۳۹۱). "عوامل اجتماعی موثر در افزایش سن ازدواج دانشجویان دختر، مورد مطالعه: دانشجویان شاغل به تحصیل سال، ۱۳۹۰ دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات"، مجله مطالعات جامعه شناختی ایران، شماره ۴، صفحه ۱۵۰-۱۳۷.
- دلاور، علی (۱۳۷۴)؛ "مبانی نظری و علمی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی"، تهران، انتشارات رسد، چاپ سوم.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۰)؛ "مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده"، تهران، انتشارات سروش، صفحه ۱۳۸.
- ضرابی، وحید و مصطفوی، سید فرخ (۱۳۹۰). "بررسی عوامل موثر بر سن ازدواج زنان در ایران: یک رویکرد اقتصادی"، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال یازدهم، شماره چهارم.
- لوکاس، دیوید و پاول میر، ویراستاران (۱۳۸۱). "درآمدی بر مطالعات جمعیتی"، ترجمه حسین محمودیان، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- محمودیان، حسین (۱۳۸۳)؛ "سن ازدواج در حال افزایش: بررسی عوامل پشتیبان"، پژوهش نامه علوم اجتماعی، شماره بیست و چهارم.

مرادی، گل مراد و صفاریان، محسن (۱۳۹۱)؛ "عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با افزایش سن ازدواج جوانان (مطالعه موردی شهر کرمانشاه)"، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی جوانان، سال سوم، شماره هفتم.
موسوی، سیدحجت و پورخسروانی، محسن و محمودی محمدآبادی، طیبه (۱۳۸۹)؛ "گروه بندی مقایسه ای نیکاهای شمال شرق کویر سیرجان با استفاده از الگوریتم TOPSIS"، مطالعه جغرافیای مناطق خشک، سال اول، شماره اول.